

*В.І. Чиж, д-р екон. наук, проф.,
завідувача кафедрою контролю та аудиту,
Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля, м. Луганськ*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗМІСТУ НАВЧАЛЬНИХ ПЛАНІВ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

Навчальні плани підготовки фахівців з обліку та аудиту дістали кардинальних змін з застосуванням в Україні Положень (стандартів) бухгалтерського обліку та приєднанням до Болонського процесу. В них з'явилися нові дисципліни, введено кредитні модулі. Проте, зміни не торкнулися змісту навчання. Програма освіти в цьому напрямі залишилася в рамках традиційного підходу, який заснований на передачі знань, а навчання спрямоване на оволодіння принципів, стандартів, понять, фактів та процедур у конкретний проміжок часу.

Існує чимало факторів, які змінюють вимоги до професії – глобалізація економіки, розвиток міжнародних інвестиційних процесів, швидкість змін оточуючого середовища, ускладнення угод та операцій, стрімкий розвиток інформаційних технологій, необхідність уникнення численних ризиків, забезпечення стабільного розвитку, охорона довкілля. Такі тенденції підвищують вимоги до професії, що зумовлює необхідність досягнення та підтримання необхідного рівня компетенції осіб, які стають бухгалтерами. Розвиток та підтримка компетентності лежить у площині освіти, практичного досвіду та постійного професійного розвитку.

Освіта, крім технічних бухгалтерських знань, має розвинути у бухгалтера комунікативні здібності та здатність задовольняти потреби в інформації та звітності, які висуває економіка, що базується на нових знаннях, сформувати навички, які надають можливість виступати йому в ролі фінансового аналітика, менеджера, бізнесового радника. Невід'ємною складовою професії, поряд з професійними цінностями, є професійна етика.

Навчальні плани мають забезпечити достатні глибокі професійні знання з бухгалтерського обліку, сформувати професійні навички, професійні цінності, етику, що дозволять фахівцю виконувати функції у середовищі, яке постійно ускладнюється та зазнає змін.

Компонент знань обов'язково слід використовувати для розвитку професійних навичок, тому що з часом отримані знання застарівають. Поверховий підхід до набуття знань з широкого спектру предметів, притаманний існуючим навчальним планам підготовки, суперечить довгостроковим інтересам майбутніх фахівців з обліку та аудиту, які полягають у вихованні готовності навчатися протягом усього життя.

Приєднання бухгалтерської громадськості України до міжнародної федерації бухгалтерів вимагає підготовку фахівців здійснювати у відповідності до Міжнародних стандартів освіти для професійних бухгалтерів.

Відповідно до цих вимог, цикл професійної бухгалтерської підготовки має включати знання з бухгалтерського обліку, фінансів та суміжних дисциплін,

організації та управління підприємством, інформаційних технологій, що дозволить не тільки засвоїти професійні знання, а й отримати професійну компетентність.

Отримання знань з бухгалтерського обліку, фінансів та суміжних дисциплін забезпечують такі предмети, як: фінансовий облік та звітність; управлінський облік та контроль; оподаткування; господарче право; аудит і страхування; фінанси та управління фінансами; професійні цінності та етика. Це дисципліни базової підготовки з бухгалтерського обліку, що забезпечують необхідні теоретичні і технічні знання з бухгалтерського обліку та формують інтелектуальні навички, розуміння професійної етики.

Компонент знань з організації та управління підприємством має включати такі предмети: мікро- та макроекономіка; ділове середовище; корпоративне управління; ділова етика; фінансові ринки; кількісні методи; поведінка працівника в організації; прийняття управлінських та стратегічних рішень; маркетинг; міжнародна комерційна діяльність та глобалізація. Оволодіння цими предметами надає знань майбутньому бухгалтеру про середовище, в якому йому доведеться працювати та застосовувати свої професійні навички.

Компонент інформаційних технологій має включати загальні питання з інформаційних технологій; знання з контролю інформаційних систем; компетентність у контролі інформаційних систем; компетентність користувача інформаційними технологіями як в ролі бухгалтера, так і в поєднанні з іншими ролями.

Аналіз діючих навчальних планів і освітніх програм підготовки бухгалтерів свідчить про їх невідповідність вимогам Міжнародним стандартам освіти, перевантаженість дисциплінами та навіть невідповідністю назв деяких предметів. Так, наприклад, у навчальному плані є предмет “Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті”. Але як відомо, в процесі аналізу та аудиту здійснюється підготовка інформації для прийняття рішень з використанням притаманної методології, тому й предмет мабуть має мати назву “Моделі і методи аналізу і аудиту в прийнятті управлінських рішень”.

Глобалізація та уніфікація обліку, впровадження міжнародних стандартів, практично нівелює галузеві облікові відмінності комерційних структур. Забезпечення спеціалізації може здійснюватися тільки в розрізі комерційних, некомерційних структур та банківських установ.

Основу базової підготовки має складати підготовка бухгалтера для комерційної організації, а спеціалізація – у рамках магістерських програм.